

گزاره برگ

بیماری های واگیر ایران و جهان

آخرین وضعیت آبله میمونی (ام پاکس) در جهان نکات کاربردی و اصولی درباره این بیماری

مرور کلی

آبله میمونی یا امپاکس (Mpox) یک بیماری عفونی است که می‌تواند باعث بثورات دردناک، تورم غدد لنفاوی، تب، سردرد، درد عضلانی، کمردرد و کاهش انرژی در بیمار شود. اکثر افراد بهبودی کامل پیدا می‌کنند، اما برخی ممکن است دچار علائم شدید شوند.

عامل بیماری، ویروس امپاکس (MPXV) است که یک ویروس پوشش‌دار و دارای DNA دو رشته‌ای از جنس/رتوپاکس‌ویروس در خانواده پاکس‌ویریده است. این خانواده شامل ویروس واریولا (عامل آبله)، ویروس آبله گاوی، واکسینیا و سایر ویروس‌ها می‌شود.

این ویروس دارای دو کلاد یا زیرسویه متمایز است:

- کلاد I (شامل زیرکلادهای Ia و Ib)
- کلاد II (شامل زیرکلادهای IIa و IIb)

یک پاندمی جهانی بویژه در برخی کشورهای آفریقایی از کلاد IIb در سال ۲۰۲۲ آغاز شد و تا امروز ادامه دارد. همچنین، موارد فزاینده‌ای از کلادهای Ia و Ib در جمهوری دموکراتیک کنگو و سایر کشورهای آفریقا گزارش شده است. از آگوست ۲۰۲۴، کلاد Ib خارج از آفریقا نیز شناسایی شده است.

مثال‌های تصویری از بثورات جلدی Mpox

مخزن بیماری

مخزن طبیعی ویروس هنوز به‌طور دقیق مشخص نشده است، اما پستانداران کوچک مانند سنجاب‌ها و میمون‌ها به این ویروس حساس هستند.

راه‌های انتقال امپاکس

امپاکس عمدتاً از طریق تماس نزدیک با فرد مبتلا، از جمله اعضای خانواده، از فردی به فرد دیگر منتقل می‌شود.

تماس نزدیک شامل موارد زیر است:

- تماس پوست با پوست (مانند لمس یا رابطه جنسی)
- تماس دهان با دهان یا دهان با پوست (مانند بوسیدن)

- مواجهه چهره به چهره با فرد مبتلا (مانند صحبت کردن یا تنفس نزدیک به یکدیگر که می‌تواند باعث انتقال ذرات تنفسی عفونی شود)
- افراد که شرکای جنسی متعدد دارند، در معرض خطر بیشتری برای ابتلا به امپاکس هستند.

راه‌های دیگر انتقال:

- تماس با اشیای آلوده مانند لباس، ملافه یا وسایل شخصی
- آسیب‌های شغلی ناشی از سوزن در محیط‌های درمانی
- فضاهای تجمعی مانند سالن‌های مختلف

انتقال در دوران بارداری و زایمان

در دوران بارداری یا هنگام تولد، ویروس ممکن است به نوزاد منتقل شود. ابتلا به امپاکس در بارداری می‌تواند برای جنین یا نوزاد خطرناک باشد و ممکن است منجر به سقط جنین، مرده‌زایی، مرگ نوزاد یا عوارض برای مادر شود.

انتقال از حیوان به انسان

انتقال امپاکس از حیوانات آلوده به انسان می‌تواند از طریق موارد زیر رخ دهد:

- گاز گرفتن یا خراشیدن توسط حیوان آلوده
- فعالیت‌هایی مانند شکار، پوست‌کندن، تله‌گذاری، پخت‌وپز، بازی با لاشه حیوانات یا خوردن گوشت حیوانات آلوده

مخزن حیوانی دقیق ویروس امپاکس هنوز ناشناخته است و تحقیقات بیشتری در این زمینه در حال انجام است.

علائم و نشانه‌های امپاکس

امپاکس علائم و نشانه‌هایی ایجاد می‌کند که معمولاً در عرض یک هفته ظاهر می‌شوند (دوره کمون حدود ۷ تا ۱۰ روز است). اما ممکن است بین ۱ تا ۲۱ روز پس از تماس با ویروس نیز بروز کنند. این علائم معمولاً ۲ تا ۴ هفته ادامه دارند، اما در افرادی با سیستم ایمنی ضعیف ممکن است مدت بیشتری باقی بمانند.

علائم شایع امپاکس شامل موارد زیر است:

- راش پوستی
- تب
- گلودرد
- سردرد
- درد عضلانی
- درد کمر
- کاهش انرژی و خستگی
- تورم غدد لنفاوی

تظاهرات مختلف بثورات جلدی در *Mrax* (تصاویر حقیقی)
 a. ماکول / b. پاپول / c. پوسچول (چرک دانه) / d. اوایل زخم شدن / e. دیررس: زخم دیررس

محل های شایع بروز ضایعات پوست:

- کف دست ها و کف پاها
- صورت، دهان و گلو
- کشاله ران و ناحیه تناسلی
- مقعد

برخی افراد دچار تورم دردناک راست روده (پروکتیت) شده و در برخی دیگر ادرار کردن یا بلعیدن غذا همراه با درد و سختی خواهد بود.

انتقال بیماری

- افراد مبتلا به امپاکس می توانند تا زمانی که تمام زخم هایشان بهبود نیافته و لایه جدیدی از پوست تشکیل نشده است، بیماری را به دیگران منتقل کنند.
- برخی افراد ممکن است بدون بروز علائم دچار عفونت شوند. در حالی که مواردی از انتقال بیماری توسط افراد بدون علامت گزارش شده است، اما اطلاعات موجود در مورد میزان شیوع این نوع انتقال هنوز محدود است.

گروه های در معرض خطر بیشتر

- کودکان
- زنان باردار
- افراد با سیستم ایمنی ضعیف (از جمله مبتلایان به HIV کنترل نشده)

عوارض شدید امپاکس

برخی افراد ممکن است دچار عوارض شدید شوند، به عنوان مثال:

- عفونت های باکتریایی پوستی که ممکن است باعث آبسه یا تخریب جدی پوست شوند.
- پنومونی
- درگیری قرنیه و کاهش بینایی
- درد و مشکل در بلعیدن

برخی افراد ابتدا دچار راش پوستی می شوند، در حالی که در برخی دیگر تب، درد عضلانی یا گلودرد اولین علائم هستند.

توصیف مراحل مختلف بثورات جلدی در امپاکس

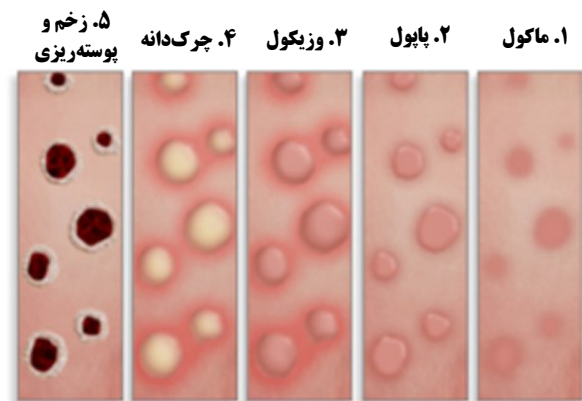
مرحله ۱: ماکول - نواحی صاف، با حاشیه مشخص و تغییر رنگ یافته در پوست

مرحله ۲: پاپول - دانه های برجسته روی پوست که کمتر از یک سانتی متر عرض دارند

مرحله ۳: وزیکول - وزیکول های (آبدانه) کوچک پر از مایع روی پوست

مرحله ۴: چرک دانه - ضایعات کوچک، ملتهب، پر از چرک روی سطح پوست

مرحله ۵: زخم و پوسته ریزی - بروز صدها دلمه سفت و خون لخته شده که روی زخم ها تشکیل می شوند و به محافظت از پوست در هنگام بهبودی کمک می کنند.

توصیف مراحل مختلف بثورات جلدی در امپاکس

این علائم ۲ تا ۴ هفته طول می کشد و فقط پس از برطرف شدن همه علائم، بهبود زخم ها و تشکیل پوست جدید، فرد دیگر مسری نیست.

ویژگی های راش امپاکس

- اغلب از صورت شروع شده و به کل بدن گسترش می یابد، از جمله کف دست ها و کف پاها.
- ممکن است از ناحیه ای که فرد با ویروس تماس داشته (مانند دستگاه تناسلی) آغاز شود.
- در ابتدا به صورت زخم های مسطح ظاهر شده، سپس به تاول های پر از مایع تبدیل می شوند که ممکن است خارش دار یا دردناک باشند.
- با بهبودی، ضایعات خشک شده، دلمه بسته و نهایتاً پوسته ریزی می کند.

نمونه تست‌های مورد استفاده برای تشخیص ام‌پاکس

چه زمانی تست باید انجام شود؟

- در حال حاضر تست فقط برای افرادی توصیه می‌شود که بثورات جلدی منطبق با Mpox را داشته باشند.
- اگر فردی مشکوک به ابتلا به Mpox می‌باشد، باید احتیاطات مربوط به تماس نزدیک و صحبت کردن با سایرین را رعایت نموده و به پزشک مراجعه کند.

درمان و واکسیناسیون ام‌پاکس

درمان ام‌پاکس

هدف از درمان ام‌پاکس، مراقبت از ضایعات پوستی، مدیریت درد و پیشگیری از عوارض است. مراقبت زودهنگام و حمایتی نقش مهمی در کنترل علائم و جلوگیری از مشکلات بیشتر دارد.

واکسیناسیون ام‌پاکس

واکسیناسیون می‌تواند به پیشگیری از عفونت (پیشگیری قبل از تماس) کمک کند و به ویژه در دوران شیوع بیماری توصیه می‌شود.

گروه‌های در معرض خطر که واکسیناسیون برای آن‌ها توصیه می‌شود:

- کارکنان بهداشت و درمان که در معرض بیماران مبتلا هستند.
- اعضای خانواده یا افراد نزدیک به فرد مبتلا، از جمله کودکان.
- افرادی که شرکای جنسی متعدد دارند، از جمله مردانی که با مردان دیگر رابطه جنسی دارند.
- کارگران جنسی (بدون توجه به جنسیت) و مشتریان آن‌ها.

واکسیناسیون پس از تماس

- اگر فردی در تماس با شخص مبتلا به ام‌پاکس قرار گیرد، واکسن باید ظرف ۴ روز پس از تماس تزریق شود.
- در صورت عدم بروز علائم، واکسن را می‌توان تا ۱۴ روز پس از تماس نیز تجویز کرد.

- استفراغ و اسهال شدید که منجر به کم‌آبی یا سوءتغذیه می‌شود
 - عفونت‌های جدی خون (سپسیس)، مغز (آنسفالیت) و قلب (میوکاردیت)
 - التهاب مقعد (پروکتیت)، دستگاه تناسلی (بالانیت) و مجاری ادراری (اورتریت)
- در برخی موارد، ام‌پاکس ممکن است کشنده باشد.

تشخیص ام‌پاکس

تشخیص ام‌پاکس می‌تواند دشوار باشد، زیرا علائم آن مشابه برخی عفونت‌های دیگر است. بنابراین، افتراق ام‌پاکس از بیماری‌هایی مانند آبله مرغان، سرخک، عفونت‌های باکتریایی پوست، گال، تبخال، سفلیس و سایر بیماری‌های مقاربتی اهمیت دارد.

- ممکن است فرد مبتلا به ام‌پاکس هم‌زمان به یک بیماری مقاربتی مانند سفلیس یا تبخال تناسلی نیز مبتلا باشد.
- در کودکان مشکوک به ام‌پاکس نیز احتمال هم‌زمانی با آبله مرغان وجود دارد.
- به همین دلیل، انجام آزمایش‌های تشخیصی برای تشخیص دقیق، دریافت درمان مناسب، پیشگیری از بیماری شدید و کنترل شیوع آن ضروری است.

روش‌های آزمایشگاهی برای تشخیص ام‌پاکس

بهترین روش آزمایشگاهی برای شناسایی ام‌پاکس، تشخیص DNA ویروس با استفاده از PCR است.

نمونه‌های تشخیصی مناسب

- مناسب‌ترین نمونه‌های آزمایش از ضایعات پوستی (مانند پوست، مایع تاول یا پوسته‌ها) با استفاده از سواپ محکم جمع‌آوری می‌شوند.
- در صورت عدم وجود ضایعات پوستی، می‌توان نمونه‌هایی از گلو یا مقعد برای آزمایش جمع‌آوری کرد.
- آزمایش خون توصیه نمی‌شود.
- روش‌های تشخیص آنتی‌بادی معمولاً کاربردی نیستند، زیرا نمی‌توانند بین گونه‌های مختلف ویروس‌های ارتوپاکس ویروس تمایز قائل شوند.

آزمایش‌های تکمیلی

- تست HIV باید برای بزرگسالان مبتلا به ام‌پاکس و در صورت لزوم برای کودکان انجام شود.
- در صورت امکان، آزمایش‌های تشخیصی برای سایر بیماری‌ها مانند ویروس واریسلا زوستر (VZV)، سفلیس و تبخال نیز باید در نظر گرفته شود.

- اجتناب از لمس وسایل در فضاهای مشترک و ضدعفونی مرتب سطوح
- استفاده از محلول آب و نمک رقیق برای شستشوی ضایعات دهانی
- مصرف داروهای مسکن و تب بر مانند استامینوفن یا ایبوپروفن

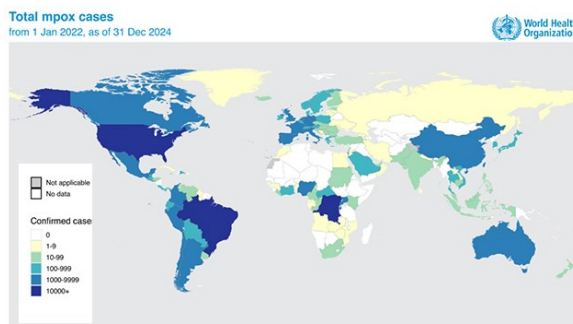
آخرین وضعیت بیماری در جهان

براساس آخرین اطلاعات ثبت شده از این بیماری در سطح جهان، تا تاریخ ۳۱ دسامبر ۲۰۲۴ (۱۱ دیماه ۱۴۰۳)، ۱۲۴ هزار و ۷۵۳ مورد مبتلای قطعی به بیماری امپاکس گزارش شده است که از این تعداد ۲۷۲ نفر فوت شدند. این بیماری تاکنون از ۱۲۸ کشور جهان گزارش شده است.

بالاترین موارد ابتلا به این بیماری مربوط به آفریقا (۲۱۱۱۳ مورد)، کنگو (۱۴۵۵۸ مورد)، بوروندی (۳۳۵۹ مورد) و اوگاندا (۲۴۷۹ مورد) بوده است.

بازه گزارش: ۱ ژانویه ۲۰۲۴ - ۳۱ دسامبر ۲۰۲۴			
ناحیه	موارد قطعی	موارد مرگ در بین موارد قطعی	تعداد کشورهای گزارش دهنده
Global	124 753	272	128
بازه گزارش: ۱ ژانویه ۲۰۲۴ - ۲ فوریه ۲۰۲۵			
ناحیه	موارد قطعی	موارد مرگ در بین موارد قطعی	
Africa	21 113	70	
Democratic Republic of the Congo ^۱	14 558	43	
Burundi	3359	1	
Uganda	2479	16	
بازه گزارش: شش هفته اخیر ۲۳ دسامبر ۲۰۲۴ - ۲ فوریه ۲۰۲۵			
Africa	3482	7	
Democratic Republic of the Congo	1670	0	
Burundi	498	0	
Uganda	1226	7	

آخرین آمار ثبت شده از بیماری امپاکس در جهان تا ۳۱ دسامبر ۲۰۲۴ (۱۱ دیماه ۱۴۰۳)

نمودار توزیع موارد گزارش شده امپاکس در جهان تا ۳۱ دسامبر ۲۰۲۴ (۱۱ دیماه ۱۴۰۳)

براساس آمارهای ثبت شده، بالاترین موارد ابتلای شناسایی شده در جهان مربوط به گروه سنی ۳۰ تا ۳۹ سال (۳۷۸۸۳)

داروهای ضدویروسی و درمان های دارویی

- برخی داروهای ضدویروسی در برخی کشورها مجوز استفاده اضطراری دریافت کرده اند و در حال بررسی در آزمایش های بالینی هستند.
- تاکنون، درمان ضدویروسی مؤثر و اثبات شده ای برای امپاکس وجود ندارد.
- ارزیابی درمان های دارویی از طریق مطالعات بالینی جامع همچنان یک اولویت است.
- تمرکز اصلی بر روی بهینه سازی مراقبت های حمایتی بیماران است.

افراد مبتلا به HIV و امپاکس

- افراد مبتلا به HIV که به امپاکس دچار شده اند، باید به مصرف داروهای ضد رتروویروسی ادامه دهند.
- شروع درمان ART باید ظرف ۷ روز پس از تشخیص HIV انجام شود.

آیا باید نگران ابتلا حیوان خانگی به امپاکس بود؟

- فرد مبتلا در تماس با حیوان خانگی ممکن است باعث آلودگی حیوان شود.
- در صورتی که حیوان خانگی در تماس با فرد مبتلا بوده باشد، او را از سایر حیوانات دور کنید و فرد مبتلا نباید از حیوان مراقبت کند.
- در صورتی که با ابتلا حیوان خانگی خود شک دارید، سریعاً باید جداسازی و تست حیوان صورت گیرد. از شستشوی حیوان خودداری کنید و مرتب دست های خود را بشوئید.

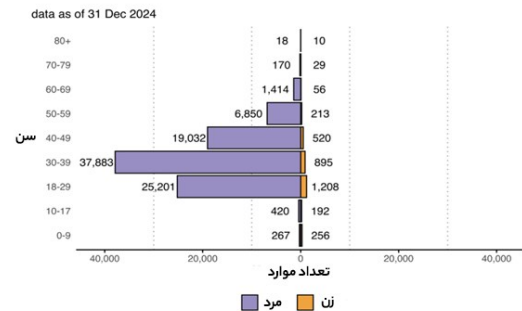
مراقبت شخصی و پیشگیری از امپاکس

بیشتر افراد مبتلا به امپاکس در عرض ۲ تا ۴ هفته بهبود می یابند. در این مدت، رعایت نکات زیر توسط فرد بیمار به کاهش علائم و جلوگیری از انتقال بیماری به دیگران کمک می کند.

اقداماتی که فرد مبتلا باید انجام دهد:

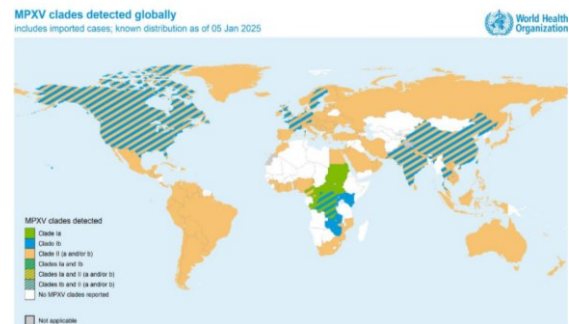
- مشاوره با پزشک یا مرکز بهداشتی درمانی
- استراحت در خانه و در اتاقی مجزا با تهویه مناسب
- شستشوی مرتب دست ها با آب و صابون یا ضدعفونی کننده
- استفاده از ماسک و پوشاندن ضایعات پوستی در حضور دیگران
- خشک و بدون پوشش نگه داشتن پوست (جز در فضاهای مشترک)

مورد) و ۱۸ تا ۱۹ سال (۲۵۲۰۱ مورد) بوده است. اکثر مبتلایان نیز مربوط به جنسیت مرد بوده است.

نمودار توزیع موارد گزارش شده امپاکس به تفکیک سن و جنس، تا ۳۱ دسامبر ۲۰۲۴ (۱۱ دیماه ۱۴۰۳)

از نظر توزیع جغرافیایی کلادهای امپاکس تا تاریخ ۵ ژانویه ۱۶ دیماه ۱۴۰۳، بخش هایی از آفریقای مرکزی و غربی دارای کلاد I و کلاد Ib هستند. برخی از کشورهای آفریقای ترکیبی از کلادهای I و II را گزارش کرده اند. در کشورهای آمریکای شمالی و اروپا (از جمله ایالات متحده، کانادا و بخش هایی از اروپا) عمدتاً کلاد II را گزارش کرده اند. کشورهای در آسیا مانند چین، هند و روسیه نیز کلاد II را شناسایی کرده اند. برخی کشورهای آمریکای جنوبی کلاد II را شناسایی کرده اند، که مشابه اروپا و آمریکای شمالی است.

توزیع جغرافیایی کلادهای Mpox، تا ۵ ژانویه ۲۰۲۵

ارزیابی خطر گسترش جغرافیایی Mpox و تأثیر بالقوه بر سلامت

کلاد Ib MPXV:

- عمدتاً بر مناطق غیر بومی برای Mpox را در جمهوری دموکراتیک کنگو و کشورهای همسایه را درگیر کرده است، جایی که Mpox عمدتاً از طریق تماس فیزیکی نزدیک انسان به انسان، از جمله تماس جنسی، منتقل می شود.
- گسترش بین المللی عمدتاً با تماس جنسی مرتبط است:
- تأثیر بالقوه بر سلامت: زیاد

- کشورهای گزارش شده: زامبیا، زیمبابوه، سوئد، تایلند، هند، آلمان، انگلستان، ایرلند شمالی، امریکا، کانادا، پاکستان، بلژیک، چین (۵ مورد مرتبط با یک منبع در ۲۰۲۵)، فرانسه (عمدتاً وارده بوده اند ولی در معدوی کشورها انتقال ثانویه (نسل دوم) هم گزارش شده است).

کلاد Ia MPXV:

- بیشتر مناطق بومی برای Mpox را در جمهوری دموکراتیک کنگو تحت تأثیر قرار می دهد و مواردی بصورت پراکنده در سایر کشورهای آفریقای مرکزی و شرقی گزارش شده است که در این موارد Mpox از طریق حیوانات وحشی به انسان منتقل شده و نیز با انتقال از انسان به انسان از طریق تماس فیزیکی نزدیک، از جمله تماس جنسی منتقل شده است.
- تأثیر بالقوه بر سلامت: زیاد

کلاد IIa MPXV (مناطق بومی):

- در نیجریه و کشورهای آفریقای غربی و مرکزی که در آن Mpox بصورت بومی است، در کودکان و بزرگسالان گزارش شده است که در این موارد Mpox از طریق حیوانات وحشی به انسان منتقل شده و نیز با انتقال از انسان به انسان از طریق تماس فیزیکی نزدیک، از جمله تماس جنسی منتقل شده است.
- تأثیر بالقوه بر سلامت: متوسط

کلاد IIb MPXV:

- خطر جهانی، جایی که شیوع بیماری عمدتاً در بین مردان بزرگسالی که با مردان رابطه جنسی دارند و عمدتاً از طریق تماس جنسی گسترش می یابد، می باشد
- تأثیر بالقوه بر سلامت: متوسط
- کشورهای گزارش شده: نیجریه، برخی کشورهای منطقه مدیترانه شرقی، چین، استرالیا

مناطق WHO	کل موارد	کل مرگ ها	موارد در نوامبر ۲۰۲۴	موارد در دسامبر ۲۰۲۴	تغییرات ماهانه در موارد	ماه جدیدترین موارد گزارش شده
آفریقا	67,219	151	382	144	-62.0%	Dec 2024
اروپا	28,884	9	277	213	-23.0%	Dec 2024
آفریقا	21,556	86	3,118	3,304	6.0%	Dec 2024
اقیانوس آرام غربی	5,219	12	272	164	-40.0%	Dec 2024
آسیای جنوب شرقی	996	11	7	5	-29.0%	Dec 2024
مدیترانه شرقی	879	3	1	1	0.0%	Dec 2024

کل موارد گزارش شده Mpox بر اساس منطقه جغرافیایی، تا ۳۱ دسامبر ۲۰۲۴

منابع:

1. World Health Organization (WHO). *Multi-country outbreak of mpox, External situation report #47 - 13 February 2025* [Internet]. 13 February 2025. Available from: <https://www.who.int/publications/m/item/multi-country-outbreak-of-mpox--external-situation-report--47---13-february-2025>
2. World Health Organization (WHO). *Mpox outbreak* [Internet]. [2025]. Available from: <https://www.who.int/emergencies/situations/mpox-outbreak>
3. World Health Organization (WHO). *Mpox: Key facts* [Internet]. [2025]. Available from: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/mpox>
4. Centers for Disease Control and Prevention (CDC). *Mpox situation* [Internet]. [2025]. Available from: <https://www.cdc.gov/mpox/index.html>

براساس آخرین داده‌های منتشره، بالاترین فراوانی مبتلایان از نظر توزیع جغرافیایی مربوط به منطقه آمریکا (۶۷۲۱۹ مورد)، اروپا (۲۸۸۸۴ مورد) و آفریقا (۲۱۵۵۶ مورد) بوده است. از نظر تعداد مرگ نیز بالاترین تعداد مرگ گزارش داده شده، مربوط به منطقه آمریکا (۱۵۱ مورد)، آفریقا (۸۹ مورد) و غرب اقیانوس آرام (۱۲ مورد) بوده است.

گزارش مورد بیماری در ایران

در مرداد ماه ۱۴۰۱، خانم ۳۴ ساله با شکایت بثورات ماکولوپاپولار در دست، بازو، پشت، پا و اندام تناسلی مراجعه نموده بود و تنها سابقه تماس، همسر وی بود که سابقه سفر اخیر به کانادا را داشت. نمونه‌های سواب از ضایعات ماکولوپاپولار و اوروفارنکس از خانم گرفته شد که مثبت گزارش شد. این بیمار پس از طی دوره بیماری بهبود یافت. همسر وی سابقه بثورات پوستی را می‌داد که به پزشک مراجعه نکرده بود و در نتیجه تستی انجام نشده بود. بنابراین تاکنون فقط یک مورد بیماری ثابت شده در ایران گزارش شده است.

جهت کسب اطلاعات بیشتر از بیماری‌های واگیر در ایران به لینک زیر مراجعه فرمایید:

<https://icdc.behdasht.gov.ir>